

Spinoza

ΗΘΙΚΗ

ΟΡΙΣΜΟΙ

1. Με τον όρο *αυταίτιο* εννοώ αυτό που η ουσία του *ενέχει* την ύπαρξη, ήτοι αυτό που η φύση του δεν μπορεί να συλληφθεί παρά ως υπάρχουσα
2. *Πεπερασμένο* στο γένος λέγεται ένα πράγμα που μπορεί να οριοθετηθεί από ένα άλλο της ίδια φύσης.
3. Με τον όρο *υπόσταση* εννοώ αυτό που είναι στον εαυτό του και συλλαμβάνεται μέσω του εαυτού του: δηλαδή αυτό που το εννόημά του δεν χρειάζεται το εννόημα ενός άλλου πράγματος από το οποίο να πρέπει να σχηματιστεί.
4. Με τον όρο *κατηγορημα* εννοώ αυτό που αντιλαμβάνεται ο νους στην υπόσταση σαν συνιστών την ουσία της.
5. Με τον όρο *τρόπος* εννοώ τους επηρεασμούς της υπόστασης, ήτοι αυτό που είναι σε ένα άλλο και συλλαμβάνεται επίσης μέσω αυτού.
6. Με τον όρο *Θεός* εννοώ το *απολύτως άπειρο* ον, *τουτέστιν* μια υπόσταση συγκείμενη από άπειρα κατηγορήματα καθένα εκ των οποίων εκφράζει μια άπειρη και αιώνια ουσία.
7. *Ελεύθερο* λέγεται το πράγμα που υπάρχει από μόνη την αναγκαιότητα της φύσης του και καθορίζεται να ενεργεί από μόνο τον εαυτό του. Ενώ *αναγκαίο*, ή μάλλον *αναγκασμένο*, αυτό που καθορίζεται να υπάρχει και να πράττει με συγκεκριμένο και καθορισμένο τρόπο από ένα άλλο.
8. Με τον όρο *αιωνιότητα* εννοώ την ίδια την ύπαρξη καθόσον συλλαμβάνουμε πως έπεται αναγκαία από μόνο τον ορισμό του αιώνιου πράγματος.

ΑΞΙΩΜΑΤΑ

1. Όλα όσα είναι, είναι στον εαυτό τους ή σε ένα άλλο.
2. Αυτό που δεν μπορεί να συλληφθεί μέσω ενός άλλου πρέπει να συλλαμβάνεται μέσω του εαυτού του.
3. Δοθέντος ενός καθορισμένου αίτιου έπεται αναγκαία ένα αποτέλεσμα, και αντιθέτως, αν δεν δίδεται κανένα καθορισμένο αίτιο, είναι αδύνατον να έπεται ένα αποτέλεσμα.
4. Η γνώση του αποτελέσματος εξαρτάται από τη γνώση του αιτίου που την ενέχει.
5. Όσα δεν έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους δεν μπορούν και να νοηθούν τα μεν μέσω των δε, ήτοι το εννόημα του ενός δεν ενέχει το εννόημα του άλλου.
6. Η αληθής ιδέα συμφωνεί με το *ιδεατό* της.
7. Η ουσία αυτού που μπορεί να συλληφθεί ως μη υπάρχον δεν ενέχει την ύπαρξη.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Π1 *Η υπόσταση είναι φύσει πρότερη των επηρεασμών της*
- Π2 *Δύο υποστάσεις που έχουν διαφορετικά κατηγορήματα δεν έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους.*
- Π3 *Όσα πράγματα δεν έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους, ένα από αυτά δεν μπορεί να είναι αίτιο ενός άλλου.*
- Π4 *Δύο ή περισσότερα διακριτά πράγματα διακρίνονται μεταξύ τους ή από τη διαφορετικότητα των κατηγορημάτων των υποστάσεων ή από τη διαφορετικότητα των επηρεασμών της.*
- Π5 *Στη φύση των πραγμάτων δεν μπορούν να υπάρξουν δύο ή περισσότερες υποστάσεις της ίδιας φύσης, ήτοι του ίδιου κατηγορήματος.*
- Π6 *Μία υπόσταση δεν μπορεί να παραχθεί από μια άλλη υπόσταση.*
- Π7 *Ανήκει στη φύση της υπόστασης να υπάρχει.*
- Π8 *Κάθε υπόσταση είναι αναγκαία άπειρη.*
- Π9 *Όσο περισσότερη πραγματικότητα ή είναι ή έχει κάθε πράγμα, τόσο περισσότερα κατηγορήματα του αρμόζουν*
- Π10 *Κάθε κατηγορήμα μίας υπόστασης πρέπει να συλλαμβάνεται μέσω του εαυτού του.*
- Π11 *Ο Θεός, ήτοι μια υπόσταση συγκείμενη από άπειρα κατηγορήματα καθένα εκ των οποίων εκφράζει μια άπειρη και αιώνια ουσία, υπάρχει αναγκαία.*
- Π12 *Κανένα κατηγορήμα της υπόστασης δεν μπορεί να συλληφθεί αληθώς από το οποίο έπεται ότι η υπόσταση μπορεί να διαιρεθεί.*
- Π13 *Η απολύτως άπειρη υπόσταση είναι αδιαίρετη.*
- Π14 *Πέρα από τον Θεό δεν μπορεί να υπάρξει ή να συλληφθεί καμιά υπόσταση.*
- Π15 *Ό,τι είναι, είναι στον Θεό, και τίποτα δεν μπορεί να είναι ή να συλληφθεί χωρίς τον Θεό.*

«Μπορούμε πράγματι να γνωρίσουμε μια υπόσταση μέσω οποιουδήποτε *κατηγορήματος*; όμως, κάθε υπόσταση έχει μόνο μία *πρωταρχική ιδιότητα* που συνιστά τη φύση και την *ουσία* της, και στην οποία αναφέρονται όλες οι άλλες ιδιότητές της. Έτσι, η *έκταση* σε μήκος, πλάτος και βάθος συνιστά τη φύση της σωματικής υπόστασης; και η *σκέψη* συνιστά τη φύση της σκεπτόμενης υπόστασης. Οτιδήποτε άλλο μπορεί να αποδοθεί στο σώμα προϋποθέτει έκταση, κι εξαρτάται από αυτήν ως τρόπος. Παρομοίως, οτιδήποτε βρίσκουμε στο πνεύμα ανήκει απλώς στους διάφορους τρόπους του σκέπτεσθαι. Παραδείγματος χάριν, το σχήμα μπορεί να νοείται μόνο σε ένα εκτεινόμενο σώμα; και η κίνηση δεν νοείται παρά μόνο σε έναν εκτεινόμενο χώρο; ενώ φαντασία, αίσθηση και βούληση νοούνται μόνο σε ένα σκεπτόμενο πράγμα. Αντιθέτως, η έκταση είναι δυνατό να νοηθεί χωρίς σχήμα ή κίνηση, και η σκέψη χωρίς φαντασία ή αίσθηση, κι ούτω καθεξής; και τούτο γίνεται φανερό σε όποιον συγκεντρώσει την προσοχή του στο ζήτημα»

Descartes, Αρχές της Φιλοσοφίας, 1.53